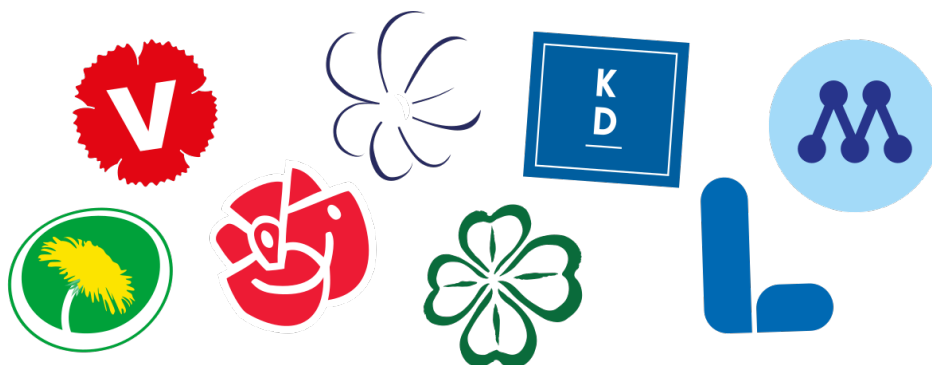

Politiska partier

Det här är offlineversionen av *Politiska partier*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/189/7807>

Politik handlar om viktiga frågor som angår oss alla. I Sverige finns ett antal partier som har olika visioner om hur det framtida samhället ska se ut. I en del frågor är partierna överens, men i andra har de helt skilda åsikter.

Politiska riktningar och politiska partier uppstår inte bara av sig själva, utan beror på samhällsutvecklingen och de problem som finns i samhället. Efter valet 2018 är åtta partier representerade i den svenska riksdagen. De största är Socialdemokraterna (S) och Moderaterna (M) följda av Sverigedemokraterna (SD), Miljöpartiet (MP), Centerpartiet (C), Vänsterpartiet (V), Liberalerna (L) och Kristdemokraterna (KD).

Partier i riksdagen	
Parti	Andel av rösterna i riksdagsvalet 2018
Socialdemokraterna	28,3 procent
Moderaterna	19,8 procent
Sverigedemokraterna	17,5 procent
Centerpartiet	8,6 procent
Vänsterpartiet	8,0 procent
Kristdemokraterna	6,3 procent
Liberalerna	5,5 procent
Miljöpartiet	4,4 procent

Mandatfördelning i Sveriges riksdag efter valet 2018

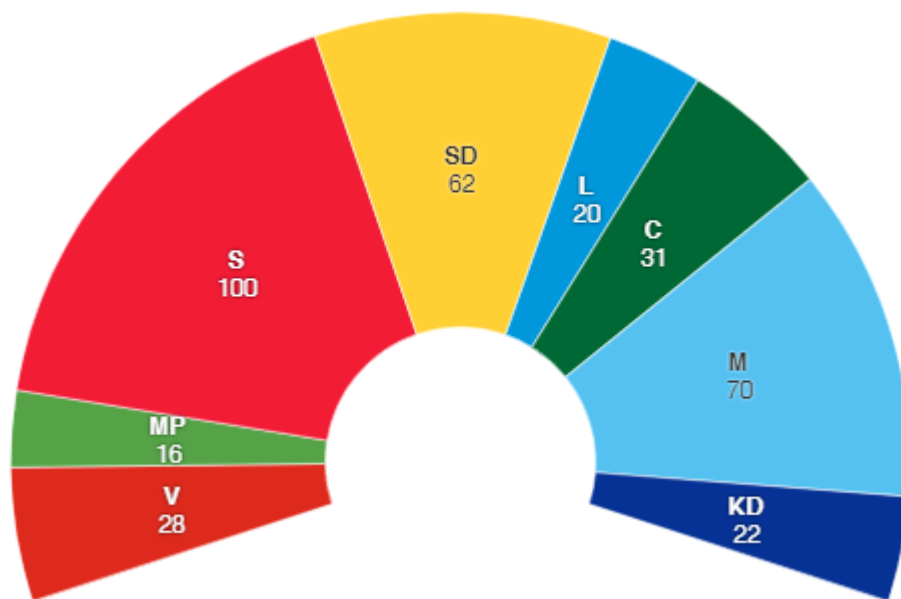

CHART: NE SOURCE: VALMYNDIGHETEN

Ord och begrepp

Ordlista: Politiska partier

Riksdagen är Sveriges folkrepresentation, det vill säga de som företräder det svenska folket.

Politiskt **parti** är människor med ungefär samma åsikter som har gått ihop för att arbeta inom politiken och ställer upp i allmänna val.

Mandat betyder uppdrag eller order och kan syfta på en plats i till exempel riksdagen.

Marknadsekonomi är ett ekonomiskt system som bygger på att företag och enskilda personer fritt kan framställa, sälja och köpa varor och tjänster.

Skatt är pengar som staten, kommunerna och landstingen tar in på olika sätt.

Näringsliv kallas det en person eller ett företag gör för att skapa varor eller utföra tjänster som säljs på en marknad.

Politiskt **block** är en grupp partier eller politiker som tycker ungefär likadant i vissa frågor.

Vad vill partierna?

När de olika partiernas ideologier ska beskrivas används ofta en vänster–högerskala. Till vänster befinner sig de **socialistiska partierna** (S och V) och till höger finns de **liberala** och **konservativa** partierna, som i Sverige ofta kallas de **borgerliga partierna** (C, L, KD och M).

Den grundläggande frågan som skilt socialistiska och borgerliga partier rör inställningen till marknadsekonomi. Socialistiska partier står för mer statlig inblandning i näringslivet och omfördelning av resurser genom skatter. Borgerliga partier förspråkar lägre skatter och mer frihet för det privata näringslivet.

I vissa frågor har partierna i båda blocken närmats sig mitten. Det gäller inte minst Moderaterna, som inför valet 2006 lanserade sig som "nya Moderaterna" och i vissa frågor började driva en politik som traditionellt setts som socialdemokratisk.

Miljöpartiet ville ursprungligen stå utanför denna uppdelning i vänster och höger men har under 2000-talet samarbetat med Socialdemokraterna och räknas därför in i det så kallade rödgröna blocket. De borgerliga partierna – det borgerliga blocket – samlades inför valet 2006 i ett tätare samarbete i den så kallade Alliansen. (Läs mer om [blockpolitik](#) nedan.)

FREDRIK HJERLING/FICKR

■ Miljöpartiet firar vid valvakan till EU-valet 2014.

Sverigedemokraterna (SD) kom in i riksdagen första gången 2010. SD kan i dag betecknas som ett konservativt nationalistiskt parti och placeras ofta långt till höger på en klassisk höger–vänsterskala. På grund av partiets åsikter i flykting- och invandringsfrågan och partiets rötter i rasistiska organisationer vill inget av de andra partierna samarbeta med dem, trots att SD haft stora framgångar hos väljarna.

Blockpolitik

I svensk politik talas det ofta om två block eller grupper av partier: det rödgröna blocket och det borgerliga blocket.

I det rödgröna blocket ingår de socialistiska partierna Vänsterpartiet och Socialdemokraterna samt Miljöpartiet. Det borgerliga blocket består traditionellt av Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna.

Sverigedemokraterna är ett konservativt och nationalistiskt parti. Trots att partiet står till höger så tillhör det inte det borgerliga blocket, där flera av partierna vilar på en liberal ideologi och motsätter sig SD:s nationalistiska idéer.

När det rödgröna blocket har varit störst i riksdagen har Socialdemokraterna i regel valt att ensamma bilda regering. Efter valet 2014 och 2018 fick dock även Miljöpartiet plats i regeringen. Efter de val då det borgerliga blocket fått majoritet, eller åtminstone blivit större än det rödgröna blocket, har en borgerlig koalitionsregering bildats.

Uppdelningen i två block blev allt tydligare från slutet av 1990-talet. Det berodde till stor del på att Miljöpartiet började samarbeta med Socialdemokraterna i stället för att som tidigare stå utanför blockpolitiken. Inför valet 2006 bildade de fyra borgerliga partierna den så kallade Alliansen vilket ytterligare förstärkte uppdelningen i två block. Alliansen sprack dock efter valet 2018 eftersom Centerpartiet och Liberalerna valde ingå ett samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Sverigedemokraternas framgångar hos väljarna utmanar den svenska blockpolitiken, eftersom såväl det borgerliga som det rödgröna blocket har svårt att erhålla egen majoritet i riksdagen. Vem som ska regera med vem och partiernas inställning till att samarbeta med Sverigedemokraterna har därför blivit en central fråga i den politiska debatten.

Politiska kartan i omvandling

Efter valet 2010 blev det svårare att beskriva riksdagens politiska karta. Före valet fanns det två block i riksdagen: det *rödgröna blocket* med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt *Alliansen*, bestående av Centern, Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna.

När Sverigedemokraterna kom in i riksdagen fick inget av blocken egen majoritet. Sverigedemokraterna fick därmed en så kallad *vågmästarroll*, som innebär att i en omröstning i riksdagen så är det Sverigedemokraterna som kan avgöra vilket av de två blockens förslag som vinner.

Efter valet 2018 splittrades de borgerliga partierna. Alliansen löstes upp. Anledningen var att Centerpartiet och Liberalerna inte kunde acceptera Sverigedemokraternas som vågmästare i riksdagen. De samarbetade hellre med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Tack vare ett avtal, *januariavtalet*, kunde därför Socialdemokraterna och miljöpartiet fortsätta regera Sverige.

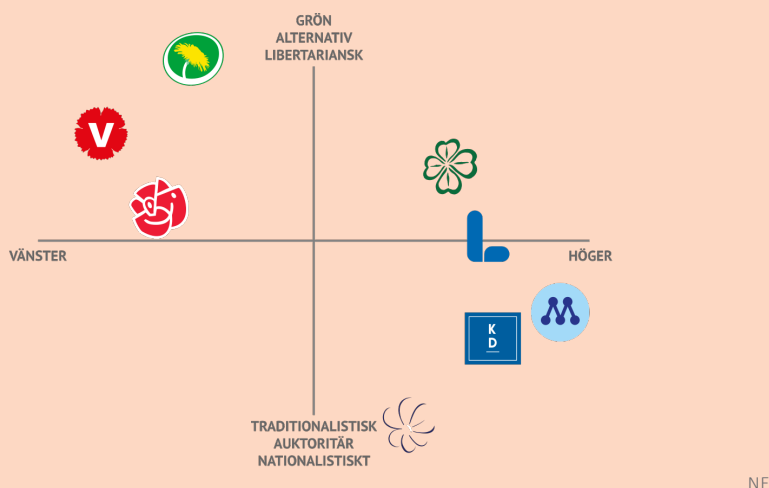
STEFAN MATTSSON/AFTONBLADET/IBL

■ Valet 2014. Sverigedemokraternas valvaka.

Nya skiljelinjer i partipolitiken

Vänster–högerskalan handlar framför allt om ekonomi och fördelningspolitik, till exempel skattepolitik och privatiseringar. Frågor som migration, integration, nationalism och klimatpolitik finner ingen naturlig plats på en vänster–högerskala. För att kunna illustrera skillnader mellan partier även inom dessa områden har man börjat använda alternativa skalor. En som har fått stort genomslag är den så kallade GAL–TAN-skalan.

GAL–TAN-skalan är en värderingsskala som beskriver ideologiska skillnader mellan politiska partier. GAL står för "grön, alternativ, libertariansk" och TAN står för "traditionell, auktoritär, nationalistisk". De två ytterligheterna fångar upp frågor (till exempel migrationsfrågan) som är svåra att placera in på en vänster–högerskala. GAL–TAN-skalan kombineras ofta med en traditionell vänster–högerskala för att ge en tvådimensionell bild av den partipolitiska kartan. Partier som har närliggande åsikter i traditionella vänster–högerfrågor, såsom skattepolitiken eller synen på den offentliga sektorn, kan ändå ligga långt ifrån varandra värderingsmässigt.

■ En ögonblicksbild av de svenska politiska partierna inplacerade på en kombinerad vänster–högerskala och GAL–TAN-skala. I en valrörelse duggar utspelen från partierna tätt och avgörande ställningstaganden i viktiga frågor, till exempel migrationsfrågan eller inställningen till EU, kan snabbt ändra bedömningen av var ett politiskt parti befinner sig på skalan. (Partiernas placering på skalan utgår från SVT:s *Valkompass 2018*)

Politisk uppfattning

Många tonåringar säger sig vara ointresserade av politik. Trots det har alla en *politisk uppfattning*, det vill säga en personlig åsikt om vad som är viktigt i samhället.

De grundläggande uppfattningarna brukar familjen stå för. Även om det inte förekommer riktiga "politiska" diskussioner i familjen så uttrycks ändå synpunkter på politiker och samhällsfrågor till exempel vid köksbordet. Det kan vara synpunkter på skatter, brottslighet, invandringen, på landets budget och så vidare.

De åsikter du skaffar dig i familjen och de åsikter du stöter på hos dina kamrater gör att du till slut får en politisk uppfattning. Så småningom kanske du försöker ta reda på vad de olika partierna står för. Kanske upptäcker du då att ett av partierna känns bättre än de andra. Du håller säkert inte med partiet i alla frågor, men det är ändå det parti du tycker är bäst.

Minskat partipolitiskt engagemang

Många ungdomar tycker att det politiska arbetet i olika partier verkar tråkigt och de politiska partierna får allt svårare att få nya medlemmar som vill arbeta politiskt. En stor del av människors ointresse av politiskt arbete beror på känslan att inte kunna påverka. "Politiska frågor avgörs av EU i Bryssel eller av stora multinationella företag", tycker en del.

Människors engagemang och vilja att arbeta politiskt kommer att bli en viktig fråga för att demokratin ska leva vidare. I delar av världen är man beredd att dö för att erövra fri- och rättigheter som uppfattas som självklara i Sverige.

Men om man inte själv vill vara med och bestämma så kommer någon annan att göra det. Det gäller även i demokratier.

■ Är de politiska budskapen för tråkiga för att engagera ungdomar? Diskutera de frågor som de olika partierna för fram. Vilka frågor skulle du vilja att partierna tog upp? Collage över partiernas marknadsföring under valrörelsen 2014. Det är lätt att veta när valrörelsen startar eftersom partierna börjar sprida sina budskap på reklamplatser.

Heta politiska frågor

Att ungdomar är ointresserade av politiska partier betyder inte att de är ointresserade av samhällsfrågor. Ofta leder ungdomars intressen till ett engagemang på ett specifikt område, som jämställdhet, djurrättsfrågor eller miljöfrågor.

Under senare tid har frågan om fildelning engagerat många ungdomar. Under valrörelsen 2006 bildades till och med ett politiskt parti, Piratpartiet, som arbetade för att göra fildelning lagligt.

Sammanfattning

Politiska partier

- Efter valet 2018 är åtta partier representerade i den svenska riksdagen.
- Partierna brukar delas upp i socialistiska partier och borgerliga partier.
- Socialdemokraterna (S), Miljöpartiet (MP) och Vänsterpartiet (V) brukar också kallas det rödgröna blocket.
- Moderaterna (M), Centerpartiet (C), Liberalerna (L) och Kristdemokraterna (KD) kallas det borgerliga blocket.
- Sverigedemokraterna (SD) har stängts ute från samarbete på grund av åsikter i flykting- och invandringsfrågan och partiets rötter i rasistiska organisationer.
- SD har en vågmästarroll i riksdagen.
- Många ungdomar är ointresserade av partipolitik men är ändå engagerade i politiska frågor.

Det här är offlineversionen av *Politiska partier*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/189/7807>